

"שועל בכרם"

צמצום הקונפליקט בין חקלאות לשמירת הטבע
מערך שיעור עבור הוראת מדעי החקלאות

כתבה וערכה: רחלי גלבוע

מה בקונפליקט ?

גידולים חקלאיים -
גורם משיכה ומקור מזון
נוסף לחיות הבר.

מצד החקלאים:
פגיעה ישירה בפרנסה.

מצד שמירת הטבע:
התרבות של חיות הבר מעבר
לכושר נשיאה טבעי.
מינים מתפרצים-פגיעה במגוון
המינים בטבע.

מטרות הפעילות

❖ זיהוי הצורך המשותף לגורמי שמירת הטבע ולחקלאים בצמצום הקונפליקט.

❖ הכרות עם הדרכים לצמצום הנזקים לחקלאות מחיות בר, ולצמצום הפגיעה במגוון המינים בטבע.

❖ פיתוח עמדה אחראית של חקלאים לעתיד ביחס לסביבה הטבעית.

סיפור מקרה-השקנאים באים

השקנאי- עוף נודד וניזון
מדגים.

ארץ ישראל נמצאת בנתיב
נדידה של השקנאים
מאירופה לאפריקה.

בעבר, הביצות במישור
החוף ובעמק החולה היו
'תחנות התדלוק' האחרונות
לשקנאים לפני חצייתם את
המדבר

השקנאי- מוגדר כיום
בסכנת הכחדה עולמית.

השקנאים וענף המדגה

צילום: בן רוזנברג

בעשורים האחרונים יובשו והצטמצמו מרבית מקווי המים הטבעיים בתחומי ישראל.

בחלק מהאתרים שיובשו, הוקם ענף חקלאי- בריכות דגים למאכל.

השקנאים נאלצים למצוא את המזון הדרוש להם להמשך הנדידה – בברכות החקלאיות.

השקנאים וענף המדגה-קונפליקט

בריכות הדגים- הפכו למקור
המזון לשקנאים הנוודים.

איום ונזק כלכלי לענף המדגה.

השקנאי-עוף מוגן לפי החוק
במדינה ולפי אמנה בינלאומית
שישראל חתומה עליה.

אין לפגוע בו!

מה ניתן לעשות כדי להגן הן על
השקנאים והן על החקלאים?

רשות הטבע והגנים - כדי שחיות הבר יהיו כאן גם מחר

המטרה - שמירה על
המגוון הביולוגי

מינים בסכנת הכחדה
מינים מתפרצים.

לחץ לצפייה

שמירת טבע מטעם החוק

צילום: עזרא חדד

רשות ממשלתית
כפופה למשרד להגנת
הסביבה.

החוק להגנת חיות הבר
תשט"ו 1955.

חוק גנים לאומיים,
שמורות טבע, אתרים
לאומיים ואתרי הנצחה
תשנ"ח 1998.

המטרה- שמירה על מגוון המינים

צילום: ערן היימס

מתוך מצלמת מעקב
של פקח
לנזקי חקלאות

סרטון לצפייה

מינים מתפרצים- איום על מגוון המינים

צילום: דורון ניסים

התרבות מינים
מעבר לכושר
הנשיאה שלהם
בטבע.

הפרת מאזן המינים
האקולוגי

פגיעה גם בטבע וגם
נזקים לחקלאות

חקלאות ומינים מתפרצים

פסולת חקלאית- זמינות של
מזון

השפעה על גידול
אוכלוסייה של חיות הבר

סניטציה- אמצעי משפיע לטווח
ארוך

פרסום לחקלאים- סניטציה

פתרון קל ופשוט

בניסוי שנעשה בגילוי החיילים הקולחים את מסדי פשות למזל אשפה מורום. במשקב שנמשך מספרה הודיעו החיב, שפחות מ-100 מיליגרם פשות מ-100 גרם משהקלים נשארו בחומי היישובים. ולמרות זאת לא יוכי שיני בגניפות המכוסים ייתכן שהטורפים, שמזגם זמין לזום בזכות האדם, "מכחי" אך לטריף מרומים.

המסקנה:

אמצעי פשוט של "הפחתת זמינות פסולת חקלאית" משפיע מאוד על הרוב אכזריות חיות כר. זהו גם אמצעי יעיל, זול והקולט יותר מפתרונות אחרים, כגון הרעלות, ירי, גרודת והגבת מלכרות.

רשות הטבע והגנים לשירותך

מקרי נזקים לחקלאות של רשות הטבע והגנים נעשים לרשותכם. החקלאים הפוקים רכשו נוסף רב במציאת פתרונות יעילים. אלים ורדיוחיים לסביבה. נוכל לסייע לך גם ביישום ובדאגה בשידע על כמלי אשפה יעילים.

במסגרת רשות הטבע והגנים פועלים כיום מספר ייעודיים לזקים של הקלאות שנקרבים מחמיר. בדה ומיינים מרונני המפדים ולחקלאים על פסולות ורדיוחיים לסביבה. אצפי הרשות עובדים אחת אומללות של נוספת חוקקים (כולל מיינים) כדי שיהי יענק ביבולים, בצרות ובנידו ופעילים גם למניעת התפסויות מחלת מרדקת מידות בד לעומם.

בד לעומם.

[*] החגנים הודיעים בנוספים על ירי עפות זוכי - אקולוג מודו עשון בדעות הטנו דוגים, מיום ידו חץ מהאבן לחץ המרוב באוניברסיטת בן גוריון (לחצירי המחקר, נעלם בים, איה קצב, ירחי חצונידי אסוס).

שועל בלול תרנגולות

השלת פסדים ופסולת חקלאית בשטח מעודדת התרבות טורפים

חקלאי יקר!

שיתוף הפעולה שלך חיוני. יחד נשמור על דו-קיום של חקלאות וטבע. זקוק לסייע, להדרכה ולעצה? אין בודד בשטח. התקשר אלינו ונבוא בשמחה לסייע לך.

מקשיבים לכם. איתכם בקו החי: טל' 6911*

החיות פועל עולמי (קרדיט: נירי)

בן אדם למקום

הפקה: אסף הסברה
רז'יז'ר: נועם ורמלו, 3 ירושלים 95463
www.parks.org.il | 6911*

ריבוי טורפים בטבע- סכנת הרעלות לחיות הבר

צילום: דיויד רזק

הרעלות מכוונות
מחטיאות את
המטרה
מנוגדות לחוק
ופוגעות באדם
ובטבע.

פרסום לחקלאים- מניעת הרעלות

הסטיסטיקה אינה נעימה
95 אחוזים ממקרי הרעלות המתרחשים בישראל שנוגעים בעלי-חיים או הרעלות זוחלים ומבוזבזים מאובן. חומרי הדברה הקיימים והמסוכנים בהרעלות מבוזבזות הם בעיקרם ים-יבשתי. במסגרת פרויקט ביוטק הרעלות מיוזמים מדי שנה חומרי ים-יבשתיים שליש מהרעלות המבוזבזות נחקר ונלכדו ונמכרו ל"באגנים שאבית" ונמסרו למטבחיות ואל המטבחיות הממוסעות, עלמם יהיה של ים-יבשתי.

אנו רואים את התמונה הכוללת

אנו חושבים שישנו בינונויות בין רעלות ים-יבשתיים לבין רעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים. רעלות זוחלים וחיות ים-יבשתיים הן רעלות הכוללות את כל החיות והצמחים במטבחיות ובגן. רעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים הן רעלות הכוללות את כל החיות והצמחים במטבחיות ובגן. רעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים הן רעלות הכוללות את כל החיות והצמחים במטבחיות ובגן.

הרעלה בשדה יכולה להיגרם גם בלי כוונה

לכן, רצוי לציין שאחת משתי דרכי הדברה, קטן כבדות של החומרים האלה:
• האם אין פתרון בדברות הירוקה או ים-יבשתיים?
• האם אין פתרון בדברות הירוקה או ים-יבשתיים?
• האם אין פתרון בדברות הירוקה או ים-יבשתיים?

אם אין פתרון יעיל גם על ידי פתרון הדברה, רצוי לציין שיש פתרון להרעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים. רצוי לציין שיש פתרון להרעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים. רצוי לציין שיש פתרון להרעלות זוחלים ובעלי חיים יבשתיים.

הרעלה איננה פתרון המפתח הוא במניעת הנזק

הפתרון הוא במניעת הנזק. הפתרון הוא במניעת הנזק.

נכון, יש בעיה

הרעלות מבוזבזות, מקלאים ומרעלים לפרט נגד מרעלים. הרעלות מבוזבזות, מקלאים ומרעלים לפרט נגד מרעלים. הרעלות מבוזבזות, מקלאים ומרעלים לפרט נגד מרעלים.

חומרי הדברה מסוכנים גם לך!

הרעלות מבוזבזות פוגעות באדם ובטבע
חומרי הדברה הם רעלים מסוכנים. מידור פגיעות בשדה אינו רק עניינה וחסרה האספקה על פי חוק. אלא גם פגיעה לבריאות האדם. חומרי הדברה הם רעלים מסוכנים. מידור פגיעות בשדה אינו רק עניינה וחסרה האספקה על פי חוק. אלא גם פגיעה לבריאות האדם.

אסור לתת לזה לקרות!

הרעלות מבוזבזות פוגעות באדם ובטבע. הרעלות מבוזבזות פוגעות באדם ובטבע.

ביט אחד יותר מדי

הרעלות מבוזבזות פוגעות בטבע ומחטיאות את המטרה

במסגרת פרויקט ביוטק הרעלות מיוזמים מדי שנה חומרי ים-יבשתיים שליש מהרעלות המבוזבזות נחקר ונלכדו ונמכרו ל"באגנים שאבית" ונמסרו למטבחיות ואל המטבחיות הממוסעות, עלמם יהיה של ים-יבשתי.

חקלאי יקר!

שיתוף הפעולה שלך חיוני. יחד נשמור על דו-קיום של חקלאות וטבע. זקוק לסייע, להדרכה ולעצה? אין בודד בשטח. התקשר אלינו ונבוא בשמחה לסייע לך.

מקשיבים לכם, איתכם בקו החי: *3639

בן אדם למקום

הפקה: אגף הסברה
רח' עם ועולמו 3, ירושלים 95463
*3639 | www.parks.org.il

גידולים חקלאיים ומינים מתפרצים

ATC powered by Spromise

M

23/07/2017 02:15:01

026°C P0

נזקים לחקלאות מידי
חיות הבר:

פגיעה ביבול, בחיות
המשק, בצנרת
ובציוד

נזק כלכלי לחקלאים

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

עורב אפור

צילום: בן רוזנברג

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

תן זהוב

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

בולבול

דררה

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

צילום: דורון ניסים

חרדון צב

צילום: דורון ניסים

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

דרבן

מי אכל מהדייסה שלי? חיות הבר ונזקי חקלאות

חזיר בר

חזיר הבר- מין מתפרץ מוביל בנזקים לחקלאות

היונק הגדול בישראל ,
הנפוץ ביותר בצפון ובמרכזה

אוכל כל

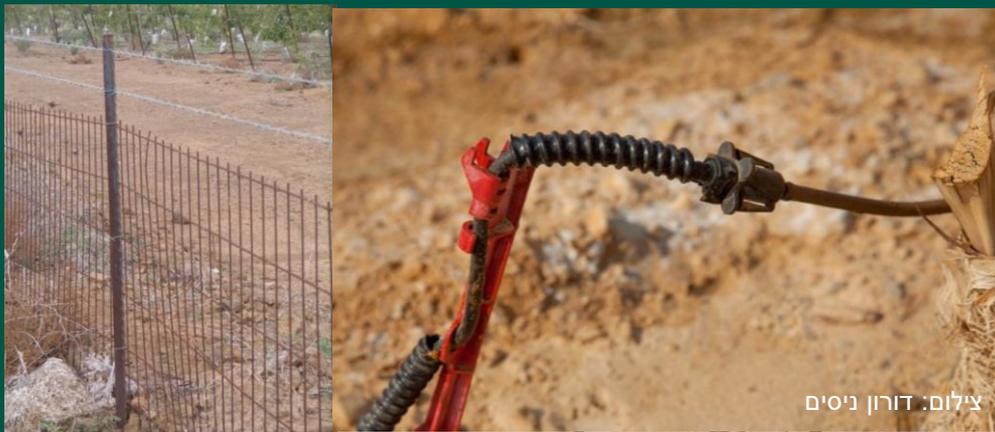
חי בקבוצות קטנות

בעל יכולת למידה מהירה

בעל כושר הסתגלות מהירה
לסביבת האדם

חית בר מוגנת על פי חוק

אילו אמצעים חקלאים יכולים להפעיל לצמצום הנזק?

צילום: דורון ניסים

❖ צמצום גורם משיכה-
איסוף נשר של יבול
מהחלקה

❖ מיגון- גידור נכון
ומותאם, מיגון אמצעי
השקיה

❖ הרתעה- קול, תותח
גז, כלבים

❖ למניעת הסתגלות -
החלפת מקום ושיטת
התרעה

דילול של מין מתפרץ- ממשק בשמירת טבע

❖ פקחים אזוריים ייעודיים לנזקי חקלאות- הנחייה וסיוע לחקלאים.

❖ ירי על ידי פקחים והכוונת ציידים בהיתרים.

❖ יעיל לצמצום נזקים מקומית ולטווח קצר.

❖ הציד מותר רק לציידים ברישיון ובהיתר מרט"ג.

מניעת הגישה של חזירי הבר לחלקות- אינטרס אחד

צורך משותף לחקלאים ולשמירת הטבע:

הורדת לחץ הנזקים על היבול וויסות אוכלוסייה מתפרצת.

החקלאים:

מניעה, מיגון, הרתעה.

רשות הטבע והגנים:

ממשק דילול מינים מתפרצים הנחייה וסיוע של פקח נזקי חקלאות

מין מוביל בנזקי חקלאות בערבה- הזאב

'שיפור תנאים' בקרבת
יישובי האדם- מחנות
צבא, מזבלות, שטחי
חקלאות.

הזאב -נלווה אל יישובי
האדם. פגיעה במשק
החי, ובחלקות חקלאיות.

התרבות טורפים מעבר
ליכולת הנשיאה של
השטח הטבעי.

לחץ לצפייה

"זאב זאב" - סיפור מקרה ממושב עופר בכרמל

שני צדדים לבעיה

הפורטל הישראלי לחקלאות טבע וסביבה

יעוץ חקלאי | תיירות כפרית | חדשות | לוח דרושים | לוח חקלאי | גיטן | אינדקס אתרים | חנות | פרסום | רשימת דיור | חיפוש | צרו קשר

חדשות בחקלאות, טבע וסביבה

החקלאים נואשים: חיות הבר הורסות את הגידולים החקלאיים

חזירי בר, תנים, שועלים וגם שקנאים גורמים לחקלאות נזקים אדירים ברחבי הארץ. הערב התקיים דיון מיוחד בנושא בהשתתפות חקלאים, אנשי רשות הטבע והגנים ומשרד החקלאות. יו"ר הלובי החקלאי זבולון כלפה: "יש למצוא את האיזון בין שמירה על הסביבה לבין שמירה על התוצרת החקלאית"

שתף/שתפי | לייק 0

מערכת הפורטל לחקלאות טבע וסביבה 11-02-2014

נציגים של:
ענפי המדגה הצאן והבקר

נציגים של:
רשות הטבע והגנים

סימולציה-דיון של נציגי חקלאים ונציגי רט"ג

שקנאים בענף המדגה
זאבים בענף הצאן.

מהם הנזקים שנגרמים
לכם-למה שאתם מייצגים?

מהן הציפיות שלכם
מהשותפים לקונפליקט?

כיצד אתם מציעים לפעול
לצמצום הבעיה?

שקנאים: פתרונות של קיימות- שילוב פעולות

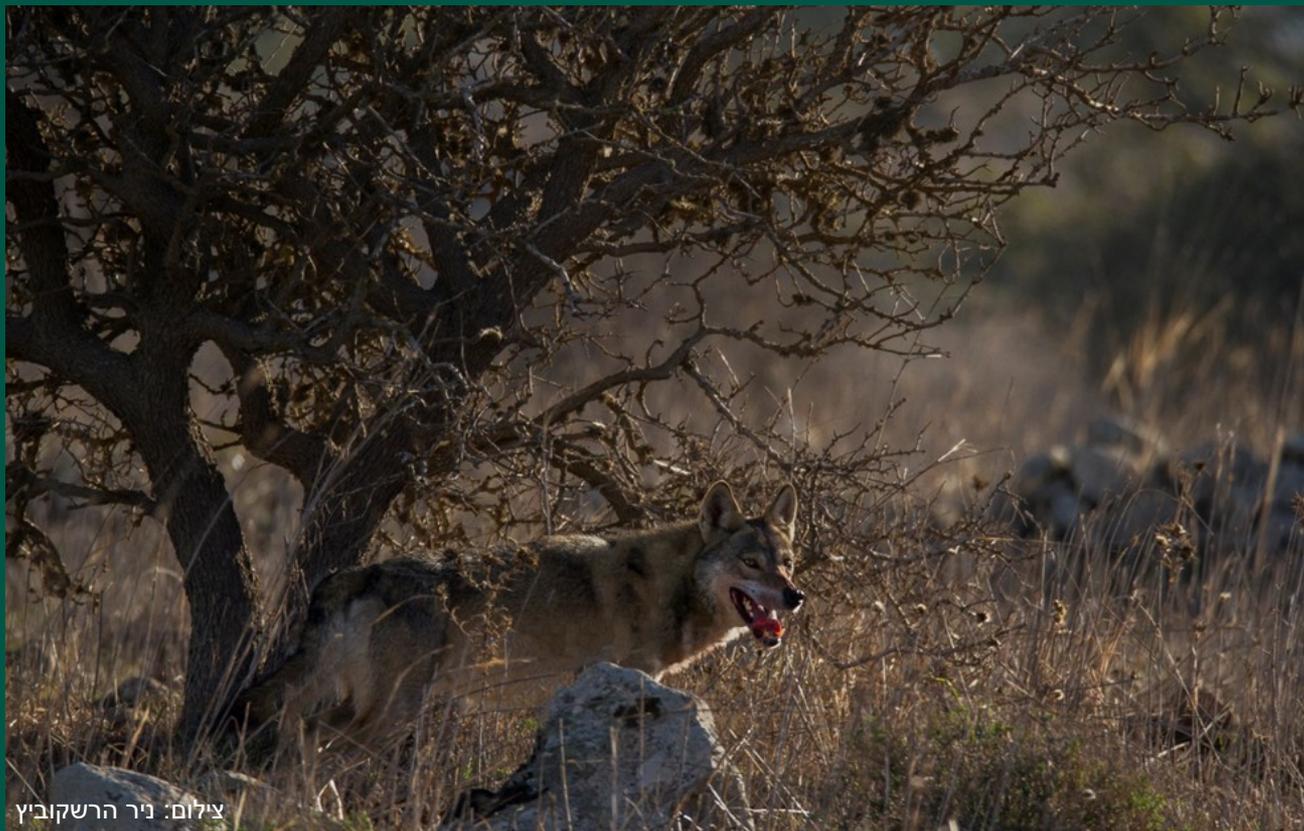
החקלאים - הרתעה:

- ❖ מיגון הבריכות
- ❖ אמצעי גירוש ללא תחמושת
- ❖ חיה-קול, נפץ, תנועה.

רט"ג בשיתוף החקלאים - האכלה יזומה

- ❖ במוקדי האכלה-השקנאים
- ❖ 'מתדלקים' להמשך המסע
- ❖ בהאכלה -הדגים מהטלות פרא- מגדלי הדגים מרוויחים
- ❖ נמנעת זריקת עודפי תוצרת- סניטציה, צמצום מינים פולשים.

זאבים: סניטציה וניטור

באחריות החקלאים:

- ❖ מיגון נכון ומתאים לדיר, למכלאה
- ❖ שמירה על סניטציה
- ❖ קשר ישיר עם פקח רט"ג למניעת נזקים לחקלאות

באחריות רט"ג:

- ❖ ניטור ומעקב אחר פעילות הטורפים
- ❖ הרתעה
- ❖ דילול במידת הצורך

חקלאות ושמירת טבע בדרום-קיסוד?

שילוב פעולות של
חקלאים ושל רט"ג

צמצום גורמי המשיכה
בחקלאות עבור חיות
הבר

צמצום תופעת המינים
המתפרצים

מניעת הפגיעה ביבולים
מיד חיות הבר

שמירה על המגוון
הביולוגי